

Personkretsen i 1 § första stycket lagen om mottagande av asylsökande m.fl. omfattar också den som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas.

Lagrum:

1 § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.; 8 § förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

Örebro kommun ansökte med stöd av 8 § förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. (asylersättningsförordningen) hos Migrationsverket om ersättning för arvode till god man för ett ensamkommande barn för perioden den 1 januari – den 7 juli 2011. En flicka, B.S., hade ansökt om asyl i Sverige men fått avslag på sin ansökan och samtidigt utvisats ur landet. Avslagsbeslutet vann laga kraft den 14 juli 2010. Den 30 september 2010 avvek flickan från det familjehem där hon var placerad och höll sig därefter undan. Migrationsverket överlämnade den 1 oktober 2010 ärendet till polisen för verkställighet. Kommunen lät godmanskapet kvarstå även efter avvikandet och fram till den dag det upphörde när flickan fyllde 18 år.

Migrationsverket avslog i beslut den 23 januari 2012 kommunens ansökan om ersättning för arvode till god man med 9 670 kr för tiden 1 januari – 7 juli 2011 med motiveringen att flickan hade avvikit den 1 oktober 2010.

Örebro kommun överklagade Migrationsverkets beslut hos förvaltningsrätten och yrkade att ersättning skulle beviljas med sökt belopp. Kommunen anförde bl.a. följande. Ett ensamkommande barn har laglig rätt till god man så länge barnet befinner sig i Sverige och så länge det inte kan konstateras att barnet varaktigt lämnat landet. Reglerna innebär att även ett barn som avviker och håller sig gömt har rätt till god man. Även om det kan diskuteras hur länge god man ska kvarstå i uppdraget har god man i det nu aktuella ärendet vid upprepade tillfällen haft kontakt med personer som meddelat att B.S. mår bra men alltjämt hålls gömd. För att bevaka B.S:s rätt och hålla kontakt med advokat, socialtjänst, polis, Migrationsverket och familjehemmet har godmanskapet för henne fått kvarstå fram till hennes myndighetsdag. Migrationsverket har inte vid något tillfälle meddelat kommunen att B.S:s ärende blivit avskrivet. Inte heller har någon uppgift om att polismyndigheten verkställt avvisningsbeslutet kommit till kommunens kännedom.

Migrationsverket ansåg att överklagandet skulle avslås och anförde i huvudsak att B.S. var registrerad som avviken i verkets system och därför inte längre omfattades av 1 § första stycket 1 och 2 lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA. Ärendet har den 1 oktober 2010 överlämnats till polismyndigheten för verkställighet.

Förvaltningsrätten i Karlstad (2012-10-18, ordförande Lemaire) yttrade: Tillämpliga bestämmelser – Enligt 8 § asylersättningsförordningen har en kommun rätt till ersättning för kostnader för god man till ensamkommande barn som omfattas av 1 § första stycket 1 och 2 LMA. – I 1 § första stycket LMA anges bl.a. att det i lagen ges bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser (asylsökande), eller
2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet. – Enligt 5 § lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn ska godmanskap upphöra bl.a. om barnet varaktigt lämnar Sverige eller om det är uppenbart att god man av någon anledning inte längre behövs. – Förvaltningsrättens bedömning – En förutsättning för att Migrationsverket ska ersätta en kommun för dess kostnader för god man är att barnet omfattas av 1 § första stycket 1 och 2 LMA. Frågan i målet är om ett barn som avviker men kvarstannar i landet omfattas av sagda lagrum. – I 12 § LMA anges att den som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas inte har rätt till bistånd. Ett godmanskap är emellertid inte ett bistånd enligt LMA. – Enligt förvaltningsrättens uppfattning kan det förhållandet att barnet avviker eller håller sig undan inte i sig medföra att barnet inte längre omfattas av lagens inledande bestämmelse i 1 § första stycket 1 och 2 LMA. Inte heller kan det förhållandet att ett nekande beslut i fråga om uppehållstillstånd har meddelats medföra att barnets status som flykting upphör. – Förvaltningsrätten finner mot bakgrund av det ovan anförda att B.S. under den i målet aktuella tiden alltjämt måste anses omfattad av 1 § första stycket 1 och 2 LMA. Med beaktande av att det inte kommit fram uppgifter som talar för att B.S. lämnat landet och då god man agerat i sin roll genom att ta emot uppgifter om B.S. och hålla kontakt med berörda myndigheter i ärendet och det därför inte kan bedömas uppenbart att god man inte längre behövs, har kommunen haft grund för att låta godmanskapet kvarstå och betala ut ersättning till god man. Eftersom kriterierna i 8 § asylersättningsförordningen är uppfyllda ska Migrationsverket ersätta kommunen för kostnader för god man. Det får ankomma på Migrationsverket att närmare ta ställning till storleken på det yrkade ersättningsbeloppet. – Förvaltningsrätten förklarar Örebro kommun berättigad till ersättning för arvode till god man för B.S. avseende den i målet aktuella tiden. Målet återförvisas till Migrationsverket för ställningstagande till och beslut om beloppets storlek.

Migrationsverket överklagade förvaltningsrättens dom och yrkade att kammarrätten skulle upphäva domen och fastställa verkets överklagade beslut. Verket anförde bl.a. följande. Rätten till ersättning enligt 8 § asylersättningsförordningen gäller endast för kostnader för god man åt

ensamkommande barn som omfattas av 1 § första stycket 1 och 2 LMA. – Av 1 § LMA framgår tydligt att det i lagen ges bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till de grupper av utlänningar som räknas upp i paragrafen. Personkategorierna har rätt till bistånd, dvs. omfattas av lagen, fram till dess de antingen beviljats uppehållstillstånd, lämnar landet eller håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas (11 och 12 §§). En person som av sådan anledning saknar rätt till bistånd enligt LMA omfattas inte längre av lagen. – Det ensamkommande barnet ansökte om asyl den 11 juni 2009. Migrationsverket avslag hennes ansökan den 29 september samma år och beslutade samtidigt att hon ska utvisas från Sverige. Beslutet fick laga kraft den 14 juli 2010 då Migrationsöverdomstolen beslutade att inte meddela prövningstillstånd. Den 30 september 2010 avvek barnet från det familjehem där hon var placerad och höll sig därefter undan. Den 1 oktober 2010 lämnades ärendet över till polismyndigheten för verkställighet. – I och med att barnet avvek så att beslutet om avvisning inte kunde verkställas förlorade hon i enlighet med 12 § LMA rätten till fortsatt bistånd enligt denna lag. Därefter tillhörde hon inte heller någon av de grupper av personer som avses i 1 § första stycket LMA. Under den aktuella tidsperioden, den 1 januari – den 7 juli 2011, tillhörde barnet således inte den grupp av barn som nämns i 8 § asylersättningsförordningen.

Örebro kommun ansåg att kammarrätten skulle fastställa förvaltningsrättens dom och anförde bl.a. följande. Enbart det förhållandet att en person saknar rätt till bistånd enligt 12 § LMA medför inte att personen inte omfattas av 1 § LMA. Enligt lagen om god man för ensamkommande barn ska godmanskapet upphöra om barnet varaktigt lämnar Sverige. Det har inte av någon myndighet vid något tillfälle konstaterats att barnet lämnat Sverige.

Kammarrätten i Göteborg (2013-04-15, Harmsen Hogendoorn, Holmstedt, referent, Lundberg) yttrade: Bestämmelsen i 8 § asylersättningsförordningen berättigar en kommun till ersättning för kostnader för god man till ensamkommande barn som omfattas av 1 § första stycket 1 och 2 LMA. Enligt kammarrättens synsätt innebär denna hänvisning enbart att barnet ska tillhöra någon av personkategorierna som anges i åsyftat lagrum. Hänvisningen kan inte anses medföra något krav på att barnet också ska ha rätt till bistånd enligt den lagen. – Det aktuella barnet tillhör den personkrets som anges i 1 § första stycket 1 LMA. Det förhållandet att barnets ansökan om uppehållstillstånd avslagits inverkar inte på denna bedömning med hänsyn till lagstiftningens utformning. Örebro kommun är följaktligen enligt 1 och 8 §§ asylersättningsförordningen berättigad till statlig ersättning för sina kostnader för den gode mannens uppdrag. Överklagandet ska därför avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.

Migrationsverket överklagade kammarrättens dom och yrkade att Högsta förvaltningsdomstolen skulle fastställa verkets beslut att avslå kommunens ansökan om ersättning för kostnader för god man. Verket

anförde bl.a. följande. En förutsättning för att kommunen ska ha rätt till ersättning enligt 8 § asylersättningsförordningen är att flickan omfattas av 1 § första stycket 1 eller 2 LMA vilket i sin tur förutsätter att hon har rätt till bistånd enligt den lagen. Eftersom flickan håller sig undan så att utvisningsbeslutet inte kan verkställas har hon enligt 12 § LMA inte rätt till bistånd och hon omfattas därmed inte längre av lagens personkrets.

Örebro kommun bestred bifall till överklagandet.

Högsta förvaltningsdomstolen (2013-12-16, Melin, Dexe, Knutsson, Nymansson, Rynning) yttrade:

Skälen för avgörandet

Enligt 2 § lagen om god man för ensamkommande barn ska god man förordnas för ett barn som vid ankomsten till Sverige är skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe. Den gode mannen ska i vårdnadshavares och förmyndares ställe ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter.

En kommun har enligt 8 § asylersättningsförordningen rätt till ersättning för kostnader för god man till ensamkommande barn som omfattas av 1 § första stycket 1 och 2 LMA.

I 1 § första stycket LMA anges att lagen innehåller bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utlänningar som, såvitt nu är av intresse, antingen har ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller annan skyddsbehövande (punkt 1) eller har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd och som inte är folkbokförda här i landet (punkt 2). Den som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas har enligt 12 § LMA inte rätt till bistånd.

Högsta förvaltningsdomstolen gör följande bedömning.

Frågan i målet är om kommunen har rätt till ersättning för kostnader för god man till ett ensamkommande barn som håller sig undan så att ett lagakraftvunnet beslut om utvisning inte kan verkställas.

Av förordningstexten framgår att en förutsättning för att kommunen ska ha rätt till ersättning är att barnet omfattas av 1 § första stycket 1 eller 2 LMA. Migrationsverket hävdar att en utlänning som håller sig undan så att ett beslut om utvisning inte kan verkställas och av den anledningen saknar rätt till bistånd enligt LMA inte längre omfattas av personkretsen i 1 §. Detta kan emellertid inte utläsas av lagtexten. Tvärtom följer det av 12 § LMA att en person kan omfattas av personkretsen utan att för den skull ha rätt till bistånd och detta oavsett om det finns ett lagakraftvunnet beslut om utvisning. Som kammarrätten funnit omfattas flickan i fråga av personkretsen i 1 § första stycket 1 LMA och överklagandet ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Mål nr 3353-13, Föredragande Fazlic